

Õpilasteleht

Riigiraamatukogu.

Nr. 15.

3. veebruaril 1937.

V aastakäik.

RAHASUKELDUDJAD HONOLULUS

Mehed, kes „päästavad“ merre visatud metallrahasid.

Tore reisilaev liugleb lippude lehvides vaikselt vees Honolulu, (otsige see koht kaardil!), et silduda sadamas. Aga enne, kui visatakse „otsad“ maale, paelub reisijate tähelepanu kaimüüri kükitavate meeste rida. Sääli aga hüppab viis, kuus, seitse noist mehhist kaimüürilt vette. Varsti on nad kadunud vooluses.

Mõne minuti pärast kerkivad aga samad mehed veest läikides silmi ette juba vahetakil. Keegi ei tea, kuidas nad saabusid siia. Ometi olid nad pardal, ilma et oleksid kasutanud randumissildu või köisi.

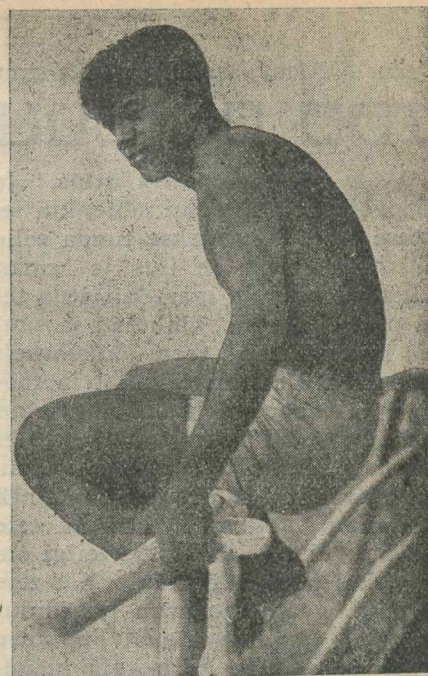
Mehed on toreda kehaehitusega, vasktõmmud, treeneritud otsegu noored jumalad, valmis igasuguseks tegevuseks.

Alul vaatlevad nad uudishimulikult uudisesemeid laeval, klimberdavad klaveril, katsuvad spordiriistu — kuni reisijad suudavad nende uudishimukat edasitungi takistada.

Siis pöörduvad nad võitva valmisolekuga reisijate poole. Keegi viskab metallraha õhku. See teeb õhus läikleva tiiru ja vajub siis selgesse vette.

Samal hetkel on kolm pruuni keha lahkunud reelingult, et pääees kaduda sulpsatades vette — järele rahale, mis vajub selges vees aeglaselt nagu sügisleht põhjaliiva poole. Mitu meetrit sukelduvad poisid rahale järele, kuid kunagi ei ilmu nad veepinnale ilma saagita.

Esimeste edu vaimustab reisijaid ja varsti lendleb õhus hulk

(Pildil: 1) kanakk laevareelingul ja 2) hüpe rahale järgi.)

rahatükke, nooljad kered sööstuvad vette, ilmuvad jälle veepinnale rõõmsa ning üleannetu naerumüügi ja hoiavad kõrgele tõstetud käes rahatükki. Vesi vahutab, reisijad on vaimustuses.

Varsti ronib keegi kanakk, nagu neid kutsutakse, tekile, sääli edasi päästapaati ja nüüd järgneb tore hüpe päädpööritava sükavikku.

Vaatlejail lakkab hingamine ja naer. Kuid seegi kanakk ilmub hetk hiljem puristades pinnale ja näitab vees tabatud rahatükki ja oma toredaid hambaid pruunis näos.

E. Moldov, 14 a.
Aa

V.

Retk jääle

Oli jaanuarikuu, kui minul ja Indrekul tuli isu minna merejääle. Indrekul olid aga suusad, mul neid ei olnud. Leppisime vennalikult kokku, mina võtsin ühe suusa, tema teise, ning läksime. Ilm oli meeledjärel. Päike paistis lumele, kuid sellele vaatamata oli lumi kõva ning suusk libises hästi.

Varsti jõudsime merekaldale. Nüüd oleks olnud hää alla sõita, kuid ühe suusaga oleks võinud kaela murda. Kui oleks alla lasknud kahe suusaga ja korda mööda, siis oleks võtnud kaua aega. Sidusime siis suusad kokku, istusime pääle, ja kätega tüüri pidades, lasime alla. Esiti oli hää, kuid keskmäge Indrek kaotas tasakaalu ning me lendasime mõlemad lumme, suusad aga liuglesid rahulikult alla nagu poleks juhtunud midagi. Tõusime üles. Indrekul jooksis ninast verd. Käskisin teda selili heita ja hakkasin andma esimest abi. Asetasin lund nina alla ning kukla taha. Varsti oligi mees terve. Lii-

kusime suuskade poole, mis lebasid kalda all, peaaegu mere lähedal. Meie tuju muutus veelgi halvemaks, kui nägime, et ühel suusal oli rihm katki. Õnneks oli mul aga kaks papinaela taskus. Metsa alt „kookisime“ kivi ja varsti oli meil suusk terve. Rannas jätsime suusad suure kivi juure, mis oli nende ülesleidmiseks kindel märk.

Esiti ei julgenud jääle minna, tagusime suusakepiga enda ees jääd ning astusime aral sammul. Hiljem muutusime juba julgeks, nii et mina oleksin praosse tormanud, kui Indrek poleks must kinni haaranud. Pragu oli teiselt poolt kitsam, nii et võisime üle hüpata. Komistasime suurte jääpankade taha, kuid tõusime üles ning sammusime jällegi edasi. Viimaks jõudsime suure rüsi juure. Ma ei saanud veel ringigi vaadata, kui juba nägin, et Indrek oli jääpanga otsas. Minagi ronisin sinna. Ülalt avanes meile tore pilt, suured jäähunnikud olid kui jääkarud jäämerel. Rand paistis mustava viiruria, sest olime sellest 3—4 kilo-

Järg lk. 9.

Tartu Töösukusameti ja Tööstus- ja Majandusõpilaste Kooli juhataja

TOO ON EGU SISU

M. Vellema

Väga ilus ja õpetlik ütlus. Ja tööpeolest on siis elul mõte, kui tehakse tööd ja saadakse tunda selle tulemusi. Elu on ilus ja armas, kui tööd teed, ja igav, kui seda teha pole. Ka teie, väikesed ja suured kooliõpilased, teete jõukohaselt tööd oma ülesannete kallal ja rõõmustate vanemaid ja õpetajaid, kui saavutate häid tulemusi. Ja kas ei valmista see ka teile endile rõõmu, kui oma töötulemuste eest saate hää hinnangu õpetajalt. Kas ka teie töö pole elu sihiks? Eks teilgi ole igav, kui pole tööd teha? Kas teie ei oota igatsusega suve- ja jõuluvaheajal koolitöö algust õppimise jätkamiseks alg-, kesk-, või kutsekoolis?

Tööd peavad tegema kõik teo- võimsad kodanikud, ja see töö on jaotatud nende vahel nii, et üks teeb üht, teine teist tööd. Arenenud ühiskonnas on igasuguse ala töötajaid: peab olema riigiametnikke mitmesuguste riiklike ülesannete täitmiseks, peab olema ka käsi- ja tööstustöölisi, samuti põlularijaid, kaupmehi jne.

Igasugust kasulikku tööd tuleb kõrgelt hinnata ja igasuguste tööde tegijad on samaväärsed isikud.

Kadunud on meie demokraatlikus riigis endised vahetegemised töötajate vahel, kus töötajaid liigitati puhta- ja mustatöötajajaks. Kuidagi põlastavalt vaadati käsitöölisele ja ei loetud enesega sama-

väärseks. Austa sina, koolinoor, igasugust töötajat ja ära tee vahet nende vahel: hää lukksepp, mööbelsepp, kingsepp ja pagar on niisama väärtuslikud ja vajalikud liikmed meie vabariigis kui õpetajad ja advokaadid, kohtunikud ja arstid. Ka ära karda hakata õppima mingisugust käsitööd, mis sulle meeldib, sest õppinud käsitööline võib tihti paremini elada oma tööpalgast kui mõni kantseleiametnik.

Prægusel ajal pole kerge saada õppinud-tööliseks, sest selleks tuleb esiteks lõpetada algkool, siis astuda mõne meistri juure töökotta ametit õppima, kus õppimine kestab 2—4 aastat, olenedes tööalast. Pärast õppeaja lõppu tuleb õien-dada eksam töösukuses, kusjuures peab olema lõpetatud ka tööstus-õpilastekool. Niiviisi õppides meistri juures, omandatakse sääl käeoskust, ja koolis saadakse teoreetilisi eriaineid täiendavalt oma tööalale. Meil kujuneb tubli oskustööline, kes on varustatud hääd- de praktiliste ja teoreetiliste tead- mistega, ühe sõnaga — õppinud- tööline, kes oma tööhääduse ja -ilu- ga võib võistelda välismaa ameti- vendadega.

Õppinud-töölise kutset omanda- takse ka mitmekesiseis kutsekooles. Meie praegused riigi- ja haridus- juhid hindavad kõrgelt kutse- haridust ja kutsega inime- st ning panevad suurt rõhku selle hariduse levitamisele ja pare- male järjele tõstmisele, korraldades

ajaks just koju, kui ema sõtkus se- piku tainast.

„Pea meeles, Värdis,“ ütles ema mulle, „mina lähen nüüd poodi ja jätan taigna seniks kerkima. Sina, Värdis, aga hoolitse selle eest, et ta ei kerkiks üle astja ääre.“

Lubasin täpikäält nii talitada ja ema läks. Veidi aega olin taigna juures, marssisin ümber astja ka, siis läks aeg igavaks.

Äkki tuli mulle meele, et olin koolimajast toonud lugemiseks O. Lutsu Tootsi-lood. Need juba huvitavad mind rohkem kui taigna valvamine.

Mõtlesin, et vaatan ainult kor- raks, mis sääl ka lugeda on, siis tul- len kohe tagasi vahiks vedelale se- pikule.

Vaevalt olin paar rida lugenud, kui ununes sootuks taigna-asi (mi- na ju hüppasin Tootside ja Tõnis- sonidega ringi).

Nädala-uudiseid

1.861.000 köidet

loeti m. a. avalikkudes raamatukogudes. Kasutajaid oli 110.900 ja kõige loetava- maks kirjanikuks on A. H. Tammsaare ja M. Metsanurk. Viimasel loeti päämi- selt auhinnaromaani „Ümera jõel“.

„Tasujat“ ei rendita.

Gydnia ja Danzigi sadamate soovile — neile rendida jäälohkuja „Tasuja“ — saadeti vastus, et küsimuse otsustamine on praegu võimatu. Jääolud Tallinna sadamas ja Eesti rannikul on alles ku- junemata. Võib tulla olukord, et vaja- me „Tasujat“ ise hädasti.

Rahvasteliidu kiitus Eestile.

Rahvasteliidu nõukogu avalikul istun- gil võeti vastu Rootsi välisministri aru- anne Rahvasteliidu rakendusko- misjoni viimase istungi kohta. Sel- les aruandes seletatakse, eriti soodus olevat rahanduslik seisukord Eestis. Posti vedu saartele lennukil.

Jääolud merel on muutunud paiguti juba sellisteks, et on raskendatud ühen- duse pidamine saartega. Katkenud posti- ühendust tahab postivalitsus hoida alal lennukite abil, milleks on lennukite ka- sutamiseks kokkulepe teedeministeeriu- miga.

ja arendades kutsekoole ja õppimist meistri juures. Kuna keskkoolis ja gümnaasiumis on raske õppida ja sinna sisseastumine pole ka mitte kerge, siis sina, algkooli lõpe- taja, mõtle hästi järele, kui teed otsustava sammu: kas astuda kesk- kooli või siirduda meistri juure ametit õppima, et 2—3 aasta pärast saada õppinud-tööliseks. Ka õppi- nud tööline on võimalik end täien- dada hariduse alal ja päale selle on tal veel võimalus saada meistriks, mis annab temale õiguse olla juh- tivaks isikuks töökojas ja vabrikus.

Lõpuks soovitatan sulle, kooli- noor: ära põlga mingisugust tööd, vaid armasta seda, sest see annab sinu elule mõtte ja sisu; töö on see alus, millele põhjeneb meie riigi hää- olu ja seetõttu iga kodaniku kohus sellele kaasa aidata oma jõuko- hase tööga.

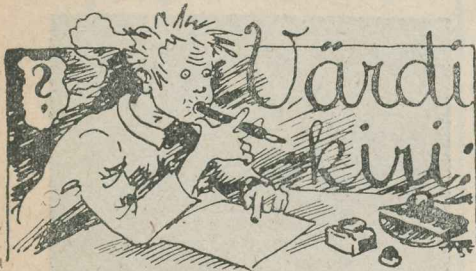
Armasta oma tööd, sest töö ise kiidab tegijat! M. Vellema

Alles siis, kui kuulsin, et ema tuleb, meenus mulle ülesanne... Kohe jooksin astja juure, aga — õnnetus oli juba sündinud, tai- gen kõik põrandal... Ja juba oli emagi toas...

Oi-oi-oi, onuke, sa ei tea, mis siis juhtus...

Agapagana huvitavad on küll need Tootsi-lood. Iseäranis meel- dib mulle vahva Toots ise. Kas sa, onuke, ei tea ehk juhatada ta aadressi? Tahaksin meeleldi talle külla sõita. Arvan, et klapime Tootsiga hästi kokku. — Või, kui läheksin õige ka sinna kooli?

Kodutoots ehk Värdis.

M. Viirsalu
Paatsalu

Klapiksime hästi — Toots ja mina, eks, onku?

Tead, onuke, sinu Värdis sai jälle ühe „hea peapesu“. Küll on aga kole — need õnnetused ja äpardu- sed tikuvad nagu kurjad koerad mulle kallale.

See viimane, sel õppeaastal juba üheksakümne üheksas, juhtus järg- miselt:

Tulin koolist ja jõudsin seks

ME OMA SULEGA

Mesikäpp
Keila

Varblase päevamured

Sügis oli käes. Ilmad läksid iga päevaga külmemaks. Puude koltunud lehed langesid porisele maapinnale. Inimesed toimetasid rutates viimaseid sügistöid.

Vana varblane Jaak istus Marist-eidega kuuri katusel ja sirtsus murelikult. „Aeh,“ ohkas ta, „ilmad juba jälle külmad ja toidukraam lõppemas. Va peremees kündis odrakõrre ka üles. Sure või nalga.“ — „Jaah, eks ta ole,“ haigutas eitki murelikult, „nüüd peame sellega leppima, mis kanadest maha jääb. Vaata, vanamees, peremees pillas matist peotäie teri õuele! Tule!“ Vurr! olid varblased läinud ja nokkisid juba õuel teri. Seda nägi kukk. Ta tuli joostes terade juure, kanu kaasa kutsudes. Jaak kohe karjuma: „Ega need sinule ole, va tuuletallaja. Katsu, et minema saad. Peremees andis terad mulle!“ Kukk ei pannud varblast tähelegi, vaid nokkis hoolega edasi. Ja kui viimane ette jäi, äigas talle nokaga tubli hoobi, nii et Jaagul tuli käis silmist välja. Varblased põgenesid suure rutuga laudakatusale, kust käratsesid kuke ja ta pere üle.

Päevad möödusid. Ilmad külmenesid üha. Ühel päeval taevaskattus pilviga ja õhus lendlesid esimesed lumekihud. Õhtuks oli paks kord pehmet valget lund maha sadanud. Varblaste seisukord muutus palju halvemaks. Jaak ja Mari istusid aida räästa all pesas ja heietasid kurbi mõtteid. Pesast nad lahkusid vaid selleks, et otsida toitu.

Perenaine tuli lauta loomi talitama. Jaak oli seda oma asjatundliku pilguga juba näinud ja mõistis: nüüd on paras aeg! Ta lipsas lauda uksest sisse ja maandus kanade toidukünal. Kiiresti napsas ta niipalju toitu nokka kui mahtus ja lendas pessa tagasi. Siin Jaak ja

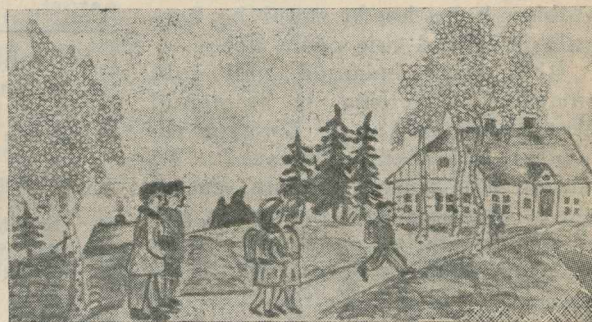
Mari hävitasid kiiresti toodud toidu. Mõlemile oli nüüd selge: et kõhtu täita, peab osavasti varastama. Läksid siis mõlemad tagasi lauta.

Mari oli koguni nii julge, et lendas hobuse sõime ja hakkas kiiresti kaeru jahvatama. Peremees aga tuli sületäie heintega ja kihutas ta säält minema, siunates: „Vaata sõgedaid, kuhu tikuvad.“ Vaevalt oli peremees väljunud, kui varblane oli jälle tagasi.

Hiirekuningas Miisu oli ka Marit märganud. Ta mõtles: „Siit võin saada hää rasvase suutäie õhtu-

Johannes Tamm
Vana-Kuuste

Koolimine
Pliiats

söögiks!“ Ta hiilis käratult varblase ligidale, tõmbus küüru ja kraps! oli ta Mari küünte vahele haaranud. Jaak nägi seda ja põgenes.

See oli ta viimane vargus.

U. Mällo 13 a.
Tartu

Pliiatsid

„Kellel on hää terava otsaga pliiats?“ küsis õpetaja poistelt. Jaan, kes istus esimeses pingis, ulatas õpetajale oma pliiatsi.

Tunni ajal oli häda, pliiats oli õpetaja käes ja Jaan kirjutagu või sõrmega. Viimaks laenas üks poiss Jaanile pliiatsi ja ta sai tööle hakata. Tunni lõppedes lahkus õpetaja klassist ja pani Jaani pliiatsi oma tasku. Jaan aga ei julgenud

K. Saarlo
Otepää

Mälestus lapsepõlvest

Kõrgel künkal seisib väike maja, ta luitund katusest rebis tuul õlgi ja pillutas üle koduraja, kust mu hinge jäänud sügavaid jälgi.

Siis mets mul rääkis muruneidudest; kuivalgeil suveõil kuulsin ta juttu, ja kui üksik hää kostis vaikusest, siis hirmul jälle tuppa jooksin ruttu.

Kui mängisin kaldal liivaaugus, ja mu kõrval lainetas mõõtmatu järv, siis nagu hüüdis sinetav kaugus ja kohinas kutset kuulis väike kõrv.

Nüüd olen ma matkanud kaugustes, olen järgnenud kohina hüüdele. Õnne leian ainult mälestustes, siiski lõppu ei tule veel püüdele.

õpetajalt oma pliiatsit küsida ja tuli pahuralt koju. Kodus ema küsis Jaanilt, näidaku Jaan oma uut pliiatsit, mille ta pidi ostma. Jaan siis rääkis emale, et õpetaja unustas pliiatsi tagasi andmata. Ema andis Jaanile raha ja käskis hommikul osta uue pliiatsi ning vana õpetajalt tagasi küsida.

Möödus päevi, Jaan kirjutas uue pliiatsiga, aga ei julgenud õpetajalt oma pliiatsit tagasi küsida. Ühel päeval küsis õpetaja jällegi poistelt pliiatsit, nüüd Jaan peitis oma pää käte vahele ja tegi, nagu ei kuullekski. Kuna kõik poisid olid ametis kirjutamisega, andis Jaan seekordki oma pliiatsi. Tunni lõppedes unustas õpetaja jälle Jaani pliiatsi oma kätte.

Kodus Jaan võttis salaja isa toast pliiatsi ja kirjutas sellega koolitööd. Ema märkas küll, et Jaan kirjutas isa pliiatsiga ja ta jäi mõttesse, et mis poiss võiks ometi teha selle rahaga, mis antud pliiatsi ostmiseks. Ema pani oma pliiatsi hommikul Jaani kohvrissi, võttes säält isa pliiatsi.

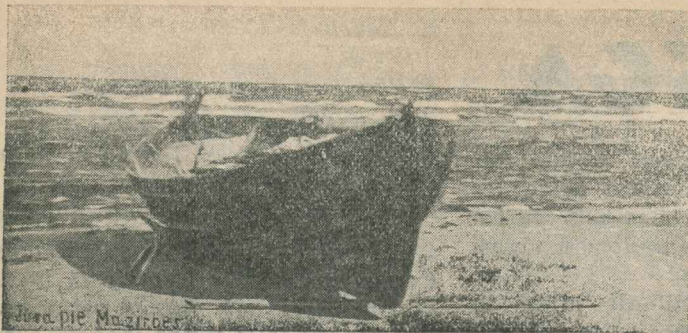
Koolis oli Jaanil hää meel emale, et see oli annud talle oma pliiatsi. Tunnis küsis aga õpetaja jällegi pliiatsit, ta olevat oma pliiatsi unustanud kantseleisse. Jaan lubagu veidikeseks oma pliiatsit.

Järg lk. 8.

Käesolevas numbris lõpeb IV loominguvõistlus. Järgnevas algab V-es. Senini ilmutata tööd võtavad sellest juba osa. Ka hääletuskupong lugejatele ilmub järgmises numbris. Selle abil näeme, millised tööd on kõige enam hinnatavad ning kes autoreid tunnustatakse laureaatideks. Võistlus on pinev — osavõtjate arv ulatub üle 70-ne.

Ei taha sisult hinnata ette. Kuid tundub, et proosas ja luules on saavutatud nii hulgalgi kui väärtuselt suuri tulemusi. Märksa vähem võistleb töid tehnikas, helindeis ja joonistuses. Kas sellepärast, et need alad esmakordselt esinevad? Igatahes oleks tahtnud joonistuses näha paremaid tulemusi.

V-das võistluses on ettenäha rida uusi alasid. Aga sellest juba järgmises numbris.

Kalapaat
Mazirbe
küla
rannal
(Liivis)

Tulehingede kõnelus

Liivi muistend.

Ennevanasti, kui veel pliite pole olnud, keetnud talunaised külades kõik hulgakesi koos ühises suures keedukojas. Sääl olnud igäühel oma tulease, mille kohale koogu otsa riputatud katel. Kui keetmine lõppenud, siis alati tõstetud kulbiga kolm korda suppi ka koo- gule ja tehtud tule pääle rist.

Ühel õhtul hakanud neli tuld omavahel kõnelema ja seletanud üksteisele oma lugu. Esimene sõnanud: „Karakem räästasse!“ Ta tahtvat koja põlema süüdata, sest tal olevat ütlemata halb perenaine, kes ei viitsivat talle kunagi risti pääle teha, et saaks ka õhtuti rahulikult puhkama heita. Teine tuli aga hoiatanud — ärgu karaku ühti — tal jälle olevat väga hää perenaine, kes andvat talle igakord keetmisel suppi maitsta. Ja õhtul tegevast ilusasti risti, et ta võiks ööseks magama jääda, ja samuti jälle risti hommikul, kui vaja tõusta. Räästasse karates teeksid nad sellele naisele suurt ülekohut; parem iga- tahes oleks, kui naised läheksid ise omavahel tülli ja lahkusid ükstei- sest. Kolmandal tulel olnud ka sel- line tuju, et muud kui aga räästas- se karata, sest teda unustavat tema perenaine samuti ära, vahel küll ikka tegevast ka risti. Ja seepääle ütelnud neljas tuli omakorda, et ei maksvat ikka räästasse karata mi- dagi, et temal olevat ka väga hää perenaine — ning kolmandale tu- lele lausunud veel: „Sulle tule- vad ju vahel lapsedki katla juure keetma ja seepärast ära panegi oma perenaise lohakust pahaks, sest ta on ju haige inimene.“ Siis tuled arutanud omavahel edasi, kuidas küll neid naisi tülli ajada, nii et too halb naine siit tulekojast lah- kuks. Üks tuli olnud targem ja õpetanud teist: „Mina puhun hom- sest pääle külma ja sina puhu jälle kuuma tuld, siis minu perenaise katel ei lähe keema ja sinu omal läheb.“

Nõnda olnudki kogu nädala ot- sa: ühel perenaisel katel ei lähe ega lähe keema, tee mis sa tahad, teine aga keedab selle ajaga mitu

katlatäit. Siis hakanudki naised tülitsema ja see perenaine, kelle katel keema ei läinud, kolinudki jüripäeval teise tulekojasse. Tema asemele tulnud uus perenaine, kes olnud väga hoolas risti tegema, ning nüüdsest pääle saanud tuled öösiti rahulikult puhata ja kunagi polevat sääl juhtunud tule läbi õn- netust.

Liivi mõistatusi — mis see on?

1. Sarvedega voodi, sabaga häll.
2. Puust lind, linast tiivad.
3. Sinine kui taevas, ei ole taevas; ro- heline kui rohi, ei ole aga rohi; valge kui lumi, ei ole aga lumi; müriseb kui pikne, ei ole aga pikne.
4. Öö läbi jumala käes, päeva läbi tei- vaste otsas.
5. Künnab, aga vagu ei jää järele ühtid.

3. Meri 4 Võrgud 5. Paat lahnell.

1. Leiva lõime ja labidas. 2. Purjek.

V. Nerer
Tartu

V.

Hookuspookus

Räni Oruveer, mu hää sõber, kü- lastas mind ühel pühapäeval. Olin rõõmus ta ilmunisel, sest nüüd ei pruukinud ma enam tunda igavust. (Olin jäetud koduhoidjaks, vane- mad olid läinud onu poole.) Räni oli suurepärase jutumees ja lõi kohe huvitava jutu lahti.

Nii möödus paar tundi. Kui hakkas juba hämarduma, tahtis ta lahkuda. Ma ei tahtnud teda mui- dugi ära lasta. Küll palusin, küll meelitasin, küll kiitsin teda ja hoidsin isegi väevõimuga kinni.

Viimaks lubas ta jääda veel het- keks, et näidata üht hookuspo- kust. Olin rõõmus.

Räni võttis laualt laia lillevaasi, tõstis lilled välja, viis tooli keset tuba ja astunud toolile, surus ta lillevaasi vastu lage. Käskis mul tuua ühe kepi ja sellega vaasi vastu lage hoida. Tegin nii. Sõber astus nüüd toolilt maha, viis selle toanurka, surus mütsi pähe, ütles kelmika naerusega, et tema läheb ukse taha nõiduma ja mina kuu- laku teravalt, kuni kuulen vaasis kõlminat, siis hüüdku ta sisse. Ja enne kui ma sain avada suudki, oli ta toast kadunud.

Möödus minut, möödus kaks. Ei mingit kõlminat vaasis, ei kihku ega

SOOME KEELE KURSUS

Maalla (maal)

Pikku (väike) Mikko: „Isä, katso (vaata) eikös (eks) sika ole setä (onu) Vihtorin näköinen (nägu).“

Isä: „Hiljaa (tasa, tasa), Mikko. Silla tavalla ei lapsi saa (... vii- sil, kombel... tohi) sanoa!“

Mikko: „Miksei? Eihän sika sitä ymmärrä“ (ega ju siga sest aru saa).

Samaa mieltä (samal arvamisel)

Pikku Impi: „Kiitoksia paljon (tä- nan väga) syntymäpäivänlahjas- tasi (kingi eest), hyvä tätini (mu hää tädi).“

Täti: Ei tarvitse kiittää (tänada), sehän oli niin pieni lahja (ju nii väike kink).

Impi: Minäkin olin samaa mieltä, mutta äiti sanoi (aga ema ütles), että pitää kiittää sittenkin (et peab siiski tänama).

kahku ukse taga. Seismine hak- kas juba tüütama. Kuulatlesin hoo- lega.

Möödusid minutid, aga ooda- tud kõlin jäi tulemata. Käed hak- kasid juba väsimusest värisema. Hüüdsin sõpra, hüüdsin mitu kor- da ja valjusti, aga teda ei ilmunud. Mind valdas korruga kolehalb tunne. Sõber oli mänginud minuga vingerpussi. Ja mis kõige hullem, ma ei saanud kuidagi vaasi lae kül- jest maha võtta. Keppi ei võinud ma lasta libiseda käest, siis oleks lillevaasikese eluke loetud ja mu õrn koht vanemate kojutulekul nii- kuinii kuumaks köetud. Jalaga ei saanud ma kuhugi astuda, ka too- lid olid kõik kaugel. Mis nüüd teha? Tundsin kurgus valusat pi- gistust ja nutt tükki vägisi pääle. Vaatasin pisarais silmadega üles vaasikese otsa ja üle huulte veere- sid sõnad:

„Kallis kausikene, sääl üleval laes...“

Samal hetkel kuulsin eeskojast kolinat, uks avanes ja sisse astu- sid isa, ema, onu, onunaine ja onu- tütar. Oh, sa armuline taevas, nüüd oli alles lugu lahti! Nagu püssipaugust täitus tuba naerulagi- naga.

Ja mida ütles minu süda sees! Oleksin häbi pärast kasvõi surnud, — ja nüüd just pidi tulema onu- tütar.

Möödusid piinarikkad minutid, kuni isa taipas, milles asi ja vaasi maha võttis.

See hookuspookus on minu elus suurimaks häbiplekiks, kuid üht- lasi ka parimaks õpetuseks.

Kuhu Kiopo ka ei rännanud, alati ulus ta. See tegi asja veel kummalisemaks. Iga öösi kuulis Tolmune Täht tund aega pärast päikeseloojangut tütavat häält kusagil kauguses tõusvat kurvameelseks

Oli selge, midagi muud kui paljas küttime köitis sage liulat see, mis ta koju tõi, vaevalt tarviduse ni paljas jahilõbu. Selleks oli saak liig vähene. Jaa, vest ära lipsata. Mis teda taga kihutas, see polnud aga Kiopo mõistis siiski pimeduse saabudes tema valitud. Ikka ja alati hoidis ta silmad ja kõrva aval, Kuhu ta õieti läks, seda Tolmune Täht ei teadnud. Ja Kiopogi rändas sellesse määramatusse.

gusse rändavad. kerge unelus maad katab ja öö saabudes olendid kaugusest mööda vilksatavad, kuu, mil päeval häälid põhjast mööda vilksatavad, kuu, mil päeval nad läbi poolest maailmast. Oli käes kuu, mil olen- omal viisil. Põdrad asusid sihitult reisile, mis viis liised soovid. Kõik metsloomad tundsid seda, igatki metsa olendite veres, ja nende siidarmets liikusid eri- ja ärkas rändamisinstinkti. Rahutu kirg kummitas Kiopo ei leidnud kusagil rahnu. Oli tulnud sügis tulnemas.

et Väike Vend ninapidi sees oli ja midagi halba oli nud kokku küll üksiklasega, ja Goshmili, küllastu- nud sinikaist, pidas ka suu. Aga Kiopo teadis ometi,

salt, et see urin vähem viha kui pahakspanu osutas. Ta ütles selgesti: „Oled siin üleaurune. Oled mul vaid risuks.“

Liig hilja tunnetas ta oma kiirustamist. Ja ometi oli ta õnnelik, et oli tulnud. Seda asja vähemalt ei saanud Kiopo enam tema eest varjata, nagu ta seda nii kaua oli teinud. Tema, Tolmune Täht, pidi nägema, mis näha oli; ja kus ka hädaoht ei peitunud, Kiopo ja tema lähevad talle koos vastu.

Taas tõstis Kiopo häält; aga seekord polnud see mitte kaebav ulumine, mis äratas kurvameelse kaja; see oli lühike sügav viha esiletungimise haugatus.

Üks uus „au“ pisut kõrgemas hääleregistris kui esimene tõusis vihaselt sügavusest esile. Vaenlane oli Kiopo võitlusväljakutse vastu võtnud. Ja vähesed minutid hiljem astus suur hall hunt kangete, auväärsete liigutustega kaljurahnule. Võitluskirg hõõgus ta silmis.

Esimesel pilgul tundis Tolmune Täht, et ta teda juba kord oli kohanud; teist korda seisis ta üksiklasega silm silma vastu, kelle mõrvajanusest rünnakust teda vaid Goshmili vaheleostamine oli päästnud. Goshmili oli Carbuna hirmutisele enam kui üheväärne olnud. Aga Kiopo polnud mitte Goshmili, nii vägev kui ta ka võitlusel võis olla. Kuna Tolmune Täht põnevusega ootas, roomas surmav hirm talle siidamesse.

teha, nagu poleks juhtunud midagi. Kiopo ei sattu- guga täis etteheidet. Polnud mõtet Tolmusele Tähtel oma Carbunakäigut, oli teda Kiopo silmitsenud pil- teda neelavat. Pärast Tolmuse Tähte tagasitulekut ent suurem rahutus, mis ööd kui päevad näris, näis siks. Kahtlemata, see mure oli ikkagi veel olemas, ennegi kahtlustavalt mõnd nähtamatut vaenlast ot- Kiopo. Mitte vahest, et ta metsapühikonnast nagu Täht, et mingi uus eriline rahutus oli vallutanud Täiesti arusaadavaist märkidest tundis Tolmune

K u i - o l e n d i d - r ä n d a v a d - k u u .

KOLMETEISTKÜMNES PÄÄTÜKK.

Ja Goshmili sörkis ta kõrval. „Tule, ma näitan sulle neid!“ ütles ta.

andis talle sõbraliku tõuke. Niisiis võttis poiss tema karvakattest kinni ja nendega täidetud saada. seda kehaosa sinikatega täita, mis nii meelasti tahtis rahustuseks olema, sellele võimalust pakkuda oma pidi see talle, Tolmusele Tähele, endastmõistetavalt milli polnud säät juhtumisi veel mitte läbi läinud, siis kõrveaal, kus sinikaid ohtrasti valmis. Kui Gosh- Onkes mäletas Tolmune Täht veel seda kohta ta talle tahtis mõista anda.

tal olevat ikka veel isu sinikate järele; see oli, mis tatud ja korras. Tema haav olevat juba parem, ja

tükk aega tema taga hiilinud olema ja nüüd tõenäoliselt otsustavaks hüppeks valmistuma.

Sekundiks kadus ta julgus. Siis aga võttis ta end kokku. Silm silma vastu Carbuna hirmutisega ei kohkunud ta tagasi. Tema tubli, paljudelt inim- põlvedelt üle tulnud indiaanlasveri pidas vastu võidu- rõõmutsedes tuleproovile.

Ühe pilguga haaras ta ümbruse. Ühel pool asus lomp, teisel pool leidus põdsasterägastik. Tema taga tõusis maapind. Hunt julges teha esimese liigutuse.

Üks või kaks sekundit püsis hunt visalt samas küürutavas seisus. Siis aga hakkas ta ähvardava urisemisega poisi poole roomama.

Tolmune Täht hoidis oma jahinoa löögivalmis, jäi aga rahulikult seisma. Ikka ligemale tuli hunt. Kui vaevalt veel tosin sammu neid lahutas, peatus ta veel korraks. Tolmune Täht nägi õelat välkumist rohelist silmis. Elajas asetuseks hüppeks. Aga poisi pilk jäi kindlaks. Kartmatult vahtis ta hundile ainiti silma. Mitte kunagi polnud üksiklane inimese pilgule nii ligidal seisatuma pidanud ja see otsene ja kindel pilk tegi ta rahutuks. Ta tundis mingi salapärase jõu mõju, mis polnud kuidagi seoses kehaga, millest ta hoovas. Ta oli oma isiklikust väärtusest küll-ja-küll teadlik: tugev hunt, laia ala valdaja; ja ometi ütles talle mingi segane tunne, et ta siin ühe võimsama vastu seisab. Siiski ta pidi sel-

lele uuele vaenlasele kallale tungima ja kahevõitluses otsustama õiguse Carbuna pääle.

Ilma mingi muu hoiatuseta kargas ta külge. Samal hetkel ruttas Tolmune Täht kõrvale ja päästis karvavõrdselt oma kõri välkuvate kihvade eest. Aga hüpe oli liig lühike; vaatamata kogu pingutusele hoida tasakaalu, langes ta maha. Ent kukkudes tõmbas ta oma jahinoa ja torkas selle pääletungijale kogu jõuga küljesse.

Mis järgnev hetk tõi, see oli nagu välg selgest taevast.

Vahe tera täitis oma otstarbe, üksiklane röögatas ja pöördus raevutsedes oma langenud vaenlase vastu; siiski, enne kui ta sai sellest kinni hakata, paiskus sasi tud risustikust paremal välja mingi must keha. Rünnak juhtus nii ootamatult, põrge oli nii äge, et hunt korruga maas vinskles.

Kui ründaja vaid toekamalt oleks saanud kinni haarata, oleks üksiklase terve olemine, vaatamata võimukaile kõõluseile ja lihaseile, igaveseks lõpetatud olnud; aga hüppe tugevus oli uue vaenlase enese komistuse ni viinud. See juhtum päästis üksiklase elu. Urisedes vihast ja valust, rebis ta enese tugeva tõmbega välja vaenulikust haarangust; nende kohutavate käppade vahele teist korda jääda ei julgenud ta mitte. Suurte hüpetega, järele jättes veriseid jälgi, põgenes ta läbi kõrve.

Esimese üllatusega polnud Tolmune Täht oma

päästjat mitte tunnud. Ent see oli Goshmili, ei keegi muu, kes praegu tema ees seis ja teda ettehehtvalt oma väikeste seasilmadega uuris.

Nii selgesti, nagu oleks Goshmili seda sõnastanud, ütlesid need silmad:

„Sa käid keelatud radadel; sul pole siin kõige vähemutki tegu. Kui ma õnnelikul visil viimseimal momendil poleks appi karanud, sa poleks ellu jäänud, et seda lagu veel jütustada!“

Tolmune Täht pidi nõustuma, et Goshmili laatus oli õigustatud, kuigi ta oma ettehehteid polnud indaanlaseõnust väljendanud. Ühtaegu nägi ta ka, et tema päästmine Goshmili käägakatsutavat kurja oli teinud.

Lühikese võitluse kestel hundiga olid selle kihvad tema külge rii vanud. Polnud ju öela haavaga tegemist, aga see jooksis verd. Goshmili oma valdavalt praktilise kuldvusega muutis oma koonu otsekohe tema poegade poolt nii väga vihitud pesupaaradiks ja hakkas haavatud kohta lakkuma. Selle kestel vaatas talle Tolmune Täht oma suurte pruunide silmadega määratu tõsiselt otsa.

„Mul on kahju, et sa minu pärast oled kannatanud saanud,“ ütles ta oma indiaanlaskurghäälilikutega. Ja kordas neid sõnu ikka ja ikka jälle.

Pärast seda, kui karu enda arvates küllalt oli lakkunud, vaatas ta Tolmune Tähele otsa ja iga joon tema häätahhlikus näos ütles, et kõik on andes-

Tolmune Täht oli seda kohta sageli päeva-ajal näinud, ja korruga turgatas talle mõttesse, et Kiopo vististi sama koha oma õisteks etendusteks on valilainete rullumiseks ja määssuks.

Kuuskeede mühinat sügavuses pidada kõrgete mere- ja tormiseil õil oli tarvis vaid pisut fantaaasiat, et õõnsat julgelt nagu mingi kari meres tõusis ta tühjusse ja kaljurünnas sügava kuristikku kõrval üle mäenõlva. Nende asukohast otse edelas tungis esile suur gis ta temale hää õne pääle veel edasi.

Ja kui lõpuks pimedus hundi kuju enesesse imes, jär-Kiopo märkamata pidas ta teda tükk aega silmas. Iis, kadus ka Tolmune Täht häälituil mokassiinidel. õhtul hunt nagu harilikult puude varjus minema hihädakabeid esile tõi ja mis sääl lahti oli. Kui ühel taluda. Ta pidi kindlaks tegema, kus Kiopo oma Viimaks ei suutnud ta oma teadmatust kauem et arvtud tiivapaarid elasiid pimeduses.

veel teised hääled sõudsid läbi keskmiste kõrgete, ulatub, ei võinud aga lihtsalt vabaneeda tunde, et see vaid esimestelt metshanede viirgudele temani vaikuse värisema. Ta võis enesele küll sisendada, et tulid põhjast ja kõlasiid õõnsalt läbi metsa ja panid kuulatas, kuulis ta juhtumisi ka tumedaid hääli, mis Kui ta nõnda ärkvel lamis ja õudset kaebamist vastu kajatas.

kaebtoonideks, mis nagu mõne kuristikku seinelt

nud. Tee sinna läks läbi paksu metsa ega võimaldanud hõlpsat käiku. Aga poiss evis hää kohameele, ja kui ta jõudis legendikule, osutasid talle tähed suunda. Kogu aeg kuulatas ta tähelepanelikult Kiopo laulu esimesi toone, ja ta oli vaevalt veel poolel teel, kui ta seda kuulis. Sügavas öövaikusel kõlas häälvõrdlemisi ligidal; isegi suunas ei võinud ta eksida: hääli tuli otse kaljuriunkalt või mõnelt üsna selle ligidal asuvalt kohalt.

Seitse korda kuulis Tolmune Täht hüüdu, igakord pisut ligemal: siis aga valitses pikk vaikus, mida isegi vaikselt hääliitus ei häirinud. Selles hingetus vaikusel jätkas Tolmune Täht oma salateekonda. Viimane ulung oli talle reetnud, et ta peagi sihile jõuab; aga just see ligidus sundis teda äärmisele ettevaatusele, et mitte Kiopot ehmatada. Ainult vähesed sammud, siis tõusis kaljulahmaka vormitu mass mustalt vastu tõusvat kuud.

Ta ei julgenud peaaegu püstakalt tõusvast seinast üles ronida, vaid läks kalju jalale ja töötas end nõlvakut mööda üles, et ligineda kohale ülalt. Lõpuks olid madalaimad kaljurahnu harud saavutatud. Otsekohe viskus ta kõhuli ja vaatas ringi. Ümber ringi olid kaljuriunkad omandanud veidrad kujud. Ta värises ärritusest kogu kehast. Ja korruga heitis ta enesest ettevaatuse ja jooksis Kiopo juurde. Kiirelt pöördus hunt ja urises. Tolmune Täht mõistis täp-

VIIMASED MOHIKAANLASED MEREL

Maailma suurimat looma küttimas

Kala, mille raskus ületab 2100 mehe kaalu.

Aastatuhandete tolm on katnud Maakera selle osa elueast, mil ta pinda tallasid hiigelloomad, vett kaaretasid ürgkalad ja õhku peksid tohutusuurte lindude võimsad tiivad.

Ainult rikkalikus zooloogia muuseumis võime veel tutvuda mõne säärase ürglooma kivistunud luustikuga, mida maapind meile välja andnud.

Peatudes mõne kriidiajastu vaalaskala (vaala) luukere juures, mille pikkus ületab 20 meetrit ja mille oletatav raskus kuni 3500 kg, veendume tõesti, et meieaja loomastik on tibatillukeste mõõdetega ja vaevalt tuleb meile mõttesse, et ka tänapäeval võiks veel esineda selliseid suursi.

Tänapäeva hiiglane.

On ju kahtlematult elevant oma suuruselt kaunis aukartust äratav, aga kui tänapäeva vaalaküttidel on õnnestunud püüda vaala, kelle pikkus oli üle 30 mtr. ja raskus 150 000 kg, siis küll tuleb tal taganeda esikohalt.

Võrreldes ülaltähendatud vaala raskust keskmise inimesega, (umbes 70 kg), siis vajaksime kala kaalu saavutamiseks üle 2100 inimese!

Kui need inimesed rivistada iga poole meetri pääle üks, kas jätkuks meile selleks ühest kilomeetrist?

Kuidas vanasti püüti vaalasiid.

Praegu on Lõunanaba meredes vaalapüügi hooaeg. Püüame siinkohal heita mõni pilk vaalapüügi tehnikasse enne ja nüüd.

Vaalaretkele sõitis vanasti mitu laeva. Mastikorvis istus valvurvaatleja, kes hoolega jälgis merepinda, kas ei puutu silma mõnd merielukat.

Märganud mõne sellise olemasolu silmapiiril, tõstis ta kisa ja kiiresti suunati laev kala sihis.

Kuid, pärispüügile mindi ikka paatides. Kui oldi jõutud juba viskekaugusse, heideti köie otsa kinnitatud kidadega ahing (harpuun) kala turja.

Algas metsiku võitlus, mis harilikult kestis tunde, kuid sageli isegi päevi. Kala vedas paate kord siia, kord sinna, pillutas laastudena ja isegi purustas neid pilbasteks, lõhkus harpuuni köied ja ometi pää-

ses vahel põgenema või tõmmati nõrkenult laeva juure.

Püüdjate elu oli sageli kaalul, niivõrd ohtlik oli püük.

Hiljuti püüti Ameerika vetes vaal, kelle turjast leiti aurik „Montezuma'le“ kuuluv ahing.

Ahing 50 aastat kala turjas.

Selgitati, et nimetatud aurik tõepoolest 50 a. tagasi teotses vaalapüügiga. Meie aga võime sellest juhust järeldada, et ahing vaalale on võrdlemisi hädaohutu ese ja selle olemasolu kehas ei keela kala elamast õnnelikul juhul 50 aastat.

Tänapäeva vaalapüük

on mitmeti kaotanud oma hädaohu, kuid ka romantika. Kui minevikus võitlus oli enam-vähem võrdsete jõudude vahel, kus mõlemad võisid niihästi võita kui koatada, siis tänapäeva moodsa tehnika ajastul jääb merihiiglane peaaegu alati kaotajaks.

Kuid nüüdki pakub vaalapüük väga ärevaid ja põnevaid elamusi.

Ujuvabrik.

Kujutlegem suurt moodsat aurikut, mille pardal asuvad lennukid, mootorpaadid ja üle 220 meheline meeskond. Laev ise on aga moodsa sisustusega suur tööstus, mis suudab 5 tunniga ümber töötada 5 vaala, keetes ta liha rasvaks ja luud liimiks.

See on üks suurimaid vaalapüügi emalaevu „Göta 3.“

Laeva ahtris on veepinnani ulatuv kallak, mida mööda tõmbavad terastrossid kala laevale, kus mehaaniliselt töötavad saed ja lõiknoad tükeldavad hiiglase.

Sellise ujuva tehasega liigub laev igavese jää piirkonna poole.

Emalaevalt tõuseb õhku lennuk. Vaatleja silmitseb pikksilmaga merepinda. Vaikne üksildus laskub üle merepinna...

Kuid sääl... miski mustjashall mürakas liigahtub. Lennuk laskub madalamale. Kala parajasti hingab veepinnal, kuid sukeldub kohe. Lennuki ja laeva koostöö.

Lennuk annab teateid emalaevale, mis võtab kohe suuna leitud sihis. Laeva kõrval sõidab tegevusvalmilt ahingu-kutter — mootorpurjek.

Lennuk jätkab juhtimist, kiirelt ning täpselt. Ja niipea, kui kala tõuseb uuesti veepinnale, on paat ta kõrval ja terastrossi otsa kinnitatud ahing vuhiseb kahuritaolisest

Jutt on põnev...

harpuunitorst kala kehha. Juba on teda tabanud ka lennukilt lastud mürsk. Kala püüab põgeneda, sukeldub. Kutteri masinale antakse tagasikäik, kuid kala veab selle siiski metsiku kiirusega enda järele.

Nii möödub mõnikümmend minutit ja kala keha kerkib jälle pinnale. Uus tulistamine teeb hiiglase võitlusvõimetuks ja mõni minut hiljem rändab ta määratu keha elutuna tehas-laeva ümbertöötamisele.

Nii hävitab tehnika viimased mohikaanlased mererüpestki ja on juba haruldasiks jäämas need suured merihiiglased, kellele organiseeritakse nüüd kaitset.

„Kurbmäng“ perekonnas.

Seda ei juhtu teile, kui loete „Õpilastele“.

Käesoleva nr. lõpeb „Õpilastele“ poolastakäik. Rutake pikendamisega!

Noor Lembit
Elva

Projektsioon-aparaat

Kuidas teha kodune kino?

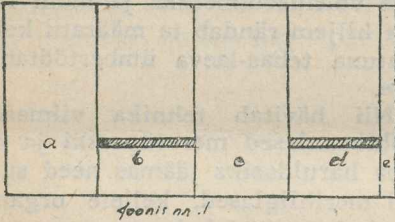
Noh! Nüüd korjake kukrusse veidi „kõlisevat“ ja hakkame pihta selle huvitava aparadi valmistamisega.

Materjaliks on vaja:

1) $\frac{1}{2}$ pgn. mm pappi, 2) liimi, 3) taskulambi patareid, 4) pirn, 5) pirni pesa, 6) 4 kaksikkumerat läätse (luupi), millest kolm 3 cm läbimõõduga ja neljas 2 cm läbimõõduga, 7) kaks puksi ja 8) 4—10 m peenikest isoleeritud traati ja 9) soovikorral ka puitu (vineeri 3 mm paksune)

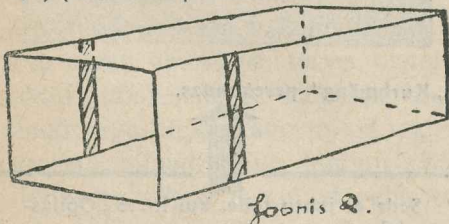
Aparaadi kere valmistamine.

Aparaadi kere koosneb kolmest üksteise sisse minevast neljatahksest põhjatust püstprismast. Lõikame esialgu papist välja 12×25 cm suuruse riba. Pikemal küljel iga 6 cm järele tõmbame murdejooned; 1 cm jääb üle liimimisribaks.

(See riba vesta hästi õhukeseks.) Joonisel nr. 1 märgitud tahkudel b ja d lõigata välja $\frac{1}{2}$ cm laiune riba, servast umbes 3 cm kauguselt. Murrame nüüd papi murdjooni mööda püsttahukaks, liimime riba e küljele a väljaspole ja paneme pressi alla kuivama. (Kere esimest osa kokkupandult näitab joonis 2.) Sääraseid kujundeid teeme veel 2, kuid ilma küljepäälsete aukudeta ja mõõdetult erinevad.

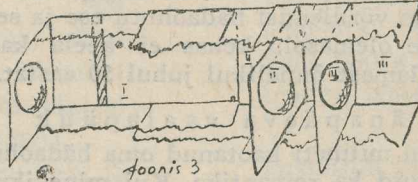
Järgmise püsttahuka üldpind oleks $10 \times 25,5$ cm ja murdejooned oleksid iga 6,2 cm järele. (Sest need püsttahukad peavad tihedalt teineteise sisse mahtuma.) Viimase püsttahuka mõõted on $6,4 \times 6,4 \times 10$ + liimimisriba.

Kui püsttahukad on kuivamas, valmistame papist kolm ruutu. Esimene neist oleks 6×6 cm suur; teise ruudu külj 6,1 ja kolmanda 6,2

cm. Täpselt ruudu keskelt lõikame välja ringi raadiusega $1\frac{1}{2}$ cm, millesse asetame suuremad luubid. (On parem, kui luubid on ümbritsetud metallvõrudega.) Kui aparadi kere osad on kindlalt kinni

(võiks seista kuni 12 tundi kuivamas), siis asetame valmistatud ruudud luupidega, igauks vastavalt oma suurusele, püsttahukatesse, kusjuures kõige väiksema ruudu paneme avausele (s. t. küljele lõigatud avausele) lähemale. Järgmine luup aga tuleb panna teise kereosa lõppu ja kolmas oma püsttahuka keskele. (Vaata joonis 3.)

Neid luubi papist raame aga ei tule kinnitada püsttahuka külge, sest juhtub, et üks luupidest muutub tuhniks või puruneb, siis pole tarvis tervet keret uuesti ehitada, vaid ainult võtta raam välja ja kas asetada uus klaas sisse või pühkida ta rõkusest. (Järgneb.)

Pliiatsid. (Algus lk. 3.)

Jaan aga ütles, et tal on pliiats kodus. Nüüd pidi Jaan päale tunde seisma, miks temal pole pliiatsit kaasas.

Päale tunde Jaan seisis kantselei ukse juures ja ootas, millal teised õpetajad lähevad minema, et siis küsida pliiatsit. Varsti lahkusid õpetajad kantseleist ja Jaan tahtis minna õpetajaga rääkima. Ust avades nägi ta üllatuseks sääl oma kahte pliiatsit õpetaja taskuraamatu pääl. Kuna kantselei oli tühi, kahmas Jaan ruttu oma pliiatsid ja tormas uksest välja — õpetajale otsa. Õpetaja kutsus Jaani kantseleisse ja hakkas küsitama. Jaan rääkis avameelselt oma loo ega lubanud enam kunagi midagi ilma loata võtta. Õpetaja teda aga üldse ei karistanudki, vaid rääkis, et tema küsinud kõigilt kolleegidelt, et kas on need nende pliiatsid ja nüüd ta tahtnud homme küsida poistelt, ehk on nende omad.

Järgmisel päeval oli aga õpetajal suur pikk nõoriga pliiats taskus.

Kas „kumbagist“ või „kummastki“ ...

KEELENURK

Nagu „Õpilaslend“ eelmises numbris teatas, tahab ta edaspidi oma lugejaile abiks olla keelevigade „väljarookimisel“. Täna teemegi selleks tillukese õpireisi „vigaderägastikku“. Et need nõuanded ja reeglid ei muutuks mitte „kuivagrammatiliseks“, selleks rakendame nn. „kirvereegleid“, mis ei ole küll puht-teaduslikud, kuid jäävad seda kergemini meelde ning lasevad end üldiselt hästi rakendada.

Et rohkem tabada „valusamaid küsimusi“, neid, mis teevad õpilastele kõige rohkem päavalu, palub „Õ“ lugejaid saata toimetusele sääraseid „pähkleid“. Püüame „Keelenurgas“ neist ühisel jõul jagu saada.

Mitu viga on sõnas kumbagist? Kuidas tarvitada liidet -gi (-ki)?

Sageli me võime kuulda lauseid: ka rikkam mees ei suuda seda maja osta; ilm on nii ilus, et ka lapsed võivad sup-
lema minna; see koorem on nii raske, et ka hobune ei jaksa seda vedada; jne. Eelistatavamaks peetakse aga järgmist väljendusviisi: rikkamgi mees ei s. s. m. o.; ilm on nii ilus, et lapsedki v. s. m.; see koorem on nii raske, et hobunegi ei j. s. v. Nagu näeme, asendab sõnakest „ka“ liide -gi (-ki), mis näibki olevat sageli sobivam — „eestilisem“.

Me võime aga tähele panna, et liite -gi (-ki) õige tarvitamine tekitab pahatihti suuri raskusi. Üldiselt siiski võib öelda, et -gil (-ki'l) on suur kalduvus jääda ikka sõna „sappa“. Nii näit. see toit ei kõlba sealegi; temalegi olevat see küsimus selge; Peetristki saab niimoodi viimati asja; jne.

Siit järeldubki „kirvereegel“: -gi (-ki) liitub alati SÕNA LÕPPU. Enne tuleb sõna asetada vastavasse käändesse ja sinna liita -gi (-ki). Näit.: suurest õnnestki võib inimene surra (mitte õnnest!)

Seepärast — kui tahame sõna „kumbki“ õieti käänta, siis kääname enne sõna „kumb“ ja käändelõpule lisame -gi (-ki). Näit.: om. kumma+gi, os. kumba+gi (mitte: kumbagi+t ega kummagi+t), sisseü. kumba+gi e. kummasse+gi, seesü. kummas+ki, seestü. kummast+ki (mitte kumma+gi+st ega kumba+gi+st), alaleü. kummalegi, jne., jne.

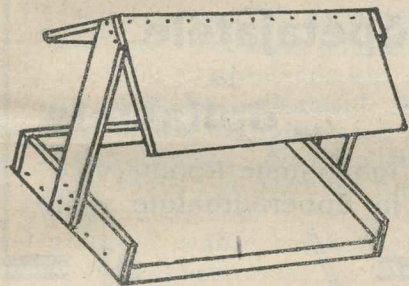
Millal lõppu liitub -gi, millal -ki, sellest teeme pisut juttu järgmine kord.

M. L.

Mõtlegem linnukestele!

Külmataat on jõudnud meiegi juure. Mõnikord kõdistab ja näpistab mis hirmus. Aga mis ta ikka suudab teha, kui hoolitseja ema on mähkinud teie nina ja kõrvad sooja rätikusse. Teine asi on väikeste linnukestega, kellel küll seljas looduse poolt antud soe kassukas, kuid siiski teeb külmataat neilegi halba. Need vaesekesed peavad nägema palju vaeva, et leida talvel toiduks mõne ivakese.

Aitame neid. Tehke lauakestest väike lahtine majake, nagu näidatud joonisel, ja riputage see puu oksale või maja seinale, nii et kass ei pääseks ligi. Majakese põrand olgu ümbritsetud vineerist lauakestega või liistudega, et sellele asetatud toitu ei saaks vallatud tuulepoisid maha puhkuda. Katuse ülesandeks on aga toidu kaitsmine lume eest.

Tehke enesele kohustuseks panna omatehtud majakesse iga päev toitu väikestele sõpradele — linnukestele, küllap nad siis ka teid kevadel ja suvel rõõmustavad ilusa lauluga.

A. V.

Retk jääle. (Algas lk. 1.)

meetri kaugusel. „Aga oleks siin hää „peitu“ mängida,“ ütles Indrek. Mul oli hää isu ööseks samasse jääda, et kordki maitsta eskimode elu, kuid Indrek hoiatas, et tullakse järele. Enne lahkumist raiusime oma nimed jäätahvlisse, et kui teinekord tagasi tuleme, teiste poistega „peitu“ mängima, on hää vaadata.

Liikusime kodu poole. Prao juures kohtasime hüljest, kes meid nähes lupsas vette. Indrek kahetses teel, et ei saanud teda kepiga visata.

Kodus selgus, et saapatallad olid teekonnast peaaegu läbi kulunud.

J. K.

(järg)

Milleks õieti vajatakse Birgerit? Seda ei tea keegi. Aga arvatakse, et küllap nüüd Ake räägiks meeldi temaga, koos nad ju on alati Frederimäel.

Ake toibub, ta tõuseb ja vaatab küsivalt ümbrust. Siis meenub talle teiskordne kukkumine, ja hoolimata suurest agarusest saavutab ta ainult paar lonkurisammu. Ake võtab oma suusakepi ja kahekesi kepiga nad tõusevad jälle Frederimäe kõrgeimasse tippu, kus oodatakse teadet Ake vigastuse suuruselt. Vaevane on Ake teekond. Raskesti kisuvad paksud suusasapad jalgu üha alla. Ja nii väga raske on tõsta jalga taas jala ette. Pikka-pikka see läheb. Aga Ake on visa. Ta teab: ülal jälgib teda kaks suurt, sinist silma. — Ja Birger peab olema mäel, ta pole laskunud. Ja nii Ake jõuab üles.

Pole enam raske olla jalul ja põlvgi ei valuta liialt. Hooga laskub pingile Birgeri kõrvale üksikusse nurka. Ta haarab Birgeri käe tugeva survega ja mõlemad vaatavad sügava, mõistva pilguga teineteist. Need kaks meest olid nüüd üks, — üks mees, üks tahe, üks au. Ja seepärast nad pingutavad nüüd kõige poolest. Pole enam õpilast ega meistrit; pole kahte konkurenti, kes võistlevad kodulinna parima sportlase nimele; pole enam mehi, kes jageleks teise ja kolmanda koha pärast — nüüd need mehed tahavad saada võitu; võitu sakslase üle; võidu au teise maa üle.

Kes seda suudab — see pole oluline: Ake — või Birger — ükskõik. Esimest korda Ake tunneb erilist sõprust noore kaaslaste vastu, esimest korda Birger tunneb enda Ake väärsena. Birger on võetud meeste kilda.

Birgeri hüpe tuleb. Kummaline voog läbib Ake: tahaks kui koos hüpata teisega, aidata, anda vajalikku hoolt, kiirustuda, kiirustuda ja siis — lennata kaugele üle märgitud ala. Kui ometi Birger suudaks! — Too aga seisab juba lähedal, heidab veelkord pilgu tagasi

Akele ja siis see algab: Birger taganeb võimaluse piires ja jookseb siis kiirel sammul hootee kõige järsumalt langevasse ossa, laudadest ehitatud kallakule.

Vuhinal sööstab ta nõkku ja tõuseb siis trampliinilt kogu kehast kooldunult ette, kannad suusatalul, suusad rööbiti ja käed sirutunud võimsa heitega kaugele üle päa ette. Meistrihüpe.

Birger ei lenda trampliinilt ainult edasi — Birger tõuseb. Ja siis kandub rahulikku sujuvasse lendu; maandub pikka-pikka, ja siis — siuhti! alla orgu. Välgutab, välgutab, kuni järsu pöördega lõpetab suuskade nobeda lippamise.

Ja ülal ootab Ake. Tema nägi ju ainult ikka üha vähenevat sinist pluusi. Nägi toda vajuvat alla hootee, nägi tõusvat trampliinilt, aga tagajärg, mida räägib tagajärg?

Oo — Ake aimab: see oli Ake hüpe, hää hüpe. Aga ainult kinnitust sellele. — Siis too tuleb: „Birger saavutas äsja 63 meetrit.“ — „Birger võitis, Norra võitis, Birger võitis!“ laulab Akas.

Mida teeb võõras? Ake tõuseb murelikuna.

Juba ta läkski. Kadus trampliini taha. Oodatakse. Oodatakse.

„Number 16 kukkus!“ kõlab vaikuses. Ülal tuules seisab kaks meest, pruuniks jumestunud nägudel südamlilik naeruvine ja õnn — sääl on Ake ja Birger.

Toimetusele saadetud

Jaan Pert. Ühe õppursõduri sõjatee. Mälestusi Vabadussõjast. Kirjastus „Pääsuke“. 194 lk. 8 joon. Hind Kr. 2.25.

Vabadussõda on meie tõeline sangari-eepos, meie uhke kalevikangelaste lugu, millest jutustavad vanad sõjahiiud lastele ja lastelastele. Üksikuid päätükke Jaan Perti sõjalugudest tunnevad meie lugejad „Õpilaslõhe“ varemaist aastakäikudest. Nüüd on ta vahvad sõjaseiklused ilmunud mahuka illustreeritud raamatuna haridusministri soovitusel kooliraamatukogudele.

Raamatu pühenduses kirjutab autor: ... Mälestustepärgi püsib meeles, kajab vaheti nalju ja ammurõkanud naeru, ärkab kujusid ning kangastusi kord sõidetud sõjateilt. — Siis tõuseb lumehangest, kevadõitsmiste varjust, läbi öö, külma, tuule ja vihma kaaslaste tuhmunud kujusid, teadmata kuhu laialipillatud, unustatud haudadest.

Veronika

Palmõli

Saunaseep

on
parim
sauna
seep!

Keeletark

Miskeelsed on alljärgnevad laused?

- 1) Olen kotimaani uskollinen alamainen ja täytän uskollisesti kansalaisvelvollisuuteni.
- 2) Allamomnak hü alattvaloja vagyok, és honpolgári kötelességeimet lelkiismeretesen teljesitem.
- 3) Jag är min konungs trogna undersåte och uppfyller samvetsgrant mina borgerliga plikter.
- 4) Maître corbeau, sur un arbe perché, tenait en son bec un fromage.
- 5) ;Cambio de tren!; una hora de parada!
- 6) I am glad to have an opportunity of addressing so many thousands of people!
- 7) Ich habe den Wunsch, mich in der französischen Umgangssprache auszubilden.
- 8) Я верный подданный своей страны и добросовестно исполняю обязанности гражданина.
- 9) Unu knabino sidas en la cambro. Lernu esperanton!
- 10) Repetitio est mater studiorum. Mens sana in corpore sano.

U. Laumets — Kavastu-Koosa

Huvitav uusaastakaart

Sain uusaastaks ilusa kaardi, mille tagaküljel seisid huvitavad saatjanimed: ENDEL SOODULAAT ja PESUKULP.

Alul mõtlesin ja arvasin, aga ometi ei teadnud ma tundvat kedagi nendenimelisi.

Viimaks taipasin, need allakirjutajad olid märkinud vaid oma elukutsed. Misesugused?

M. Tsäko — Kiidjärve.

Imelik vigur

On ju päris raske istutada üheksa puud kümnesse ritta nii, et igas reas oleks kolm puud, kuid ometi on see võimalik. Katsuge järele!

Õigesti lahendasid

Nr. 10

M. Tsäko (17), O. Vallasma (5), L. Vunder, O. Kurg, R. Kriisa (3), Kai-Reet, Metsavirveke, S. Lestberg, Virupoeg, E. Kortson (6), E. Lepik (4), Monte-Kristo, V. Nerer, M. Järvmäa (3).

Nr. 11

M. Paju, K. Tann, M. Tsäko (11), O. Kurg, E. Lepik (7), L. Vunder, R. Kriisa (3), Virupoeg (3), V. Nerer, A. Pääsukene, (nimetu), Kai-Reet, G. Lestberg.

Õnnelikud

Nr. 10

S. Lestberg — „Deklamatsioonidele,“

Kai-Reet — „Kuidas tarvitada uusi sõnu.“

M. Tsäko — „Loomaaed.“

E. Kortson — „Esimene kiri.“

Virupoeg — „Vemmalkäpp“

Tänased auhinnad:

1. V. Helling „Bombay pärlipüüdja“.
2. Aastak. „Õpilasteleht“.
3. Pildimapp.

„Üits vikur“

Juuresoleva matemaatiliste tehete reakese lõpptulemusena võime teada saada alati sõbramehe sünnipäeva, kui ta muidu seda ütelda ei taha.

Sünnipäev (kuupäev) × 2
+ 5
× 5
+ mitmes kuu
— 25

Rein ütleb sõbrale: „Võta oma sünnimiskuupäev; korruta 2-ga; liida 5; korruta kõik veel 5-ga; liida juurde arv, mis näitab, mitmendal kuul sa oled sündinud! Valmis? Palju said?“

Ütleme, et sõber sai 150. Rein lahutab kiiresti 25 (saab 125) ja ütleb: „Oled sündinud 12. 5-da (mai) kuu päeval.“ Sõber on muidugi üllatatud.

Sarnane arvutuskäik sobib aga ainult siis, kui tegemist jaanuarist septembrini. Viimase kolme kuu kohta tuleb järgmist tähele panna: pärast 25 lahutamist tuleb lahutada veel 10. Kui arv lõpeb nulli, 1 või 2-ga, siis tähendab see X, XI või XII kuud.

Ütleme, et sõber sai 115. Rein lahutas veel 25. Sai 90. Et üheliste kohal on 0, teab ta, et on tegemist X kuuga — s. o. oktoobriga. Lahutab veel 10 ja ütleb: „Sinu sünnipäev on 8. oktoober!“
kuupäev kuu

(90 — 10 = 8 | 0)

Olgu veel näide. Sõber saab 197. Rein lahutab: 197 — 25 = 172. Üheliste kohal olev 2 ütleb, et tegu II või XII kuuga. Ta küsib: „Oled sündinud aasta lõpus?“ — „Ei.“ — „Siis oled sündinud 17. veebruaril!“ (17 = kuupäev, 2 = kuu). Ütleb sõber aga sünnipäeva olevat aasta lõpus, siis juba Rein teab: 172 — 10 = 162 (16 = kuupäev, 2 = kuu). „Sündisid 16. detsembril! Õigus?“
Ervin Raidma.

„ÕPILASLEHT“

on leht
igale õpilasele

Õpilastele
kupong nr.

15

TOIMETUS JA TALITUS: Tartus, Võidu 10. Õ/k. „Koolivar“, telef. 8-29. TALLINNA ABITALITUS: „Kooli-Kooperatiiv“ S.-Karja 19, telef. 456-32. Posti jooksev arve nr. 2188. Vastutav toim.: M. NURMIK. Tegevtoim. ja talitusjuht: E. TONISMÄE. Toim. sekret.: ED. TASA. Väljaandja: TARTUMAA ÕPETAJATE LIIT. „Õpilasteleht“ ilmub üks kord nädalas. Tellimishind postiga: aastakäik (30 nr.) — kr. 1.50; poolaastakäik (15 nr.) — kr. 0.75; (10 nr.) — kr. 0.50; (5 nr.) — kr. 0.25. Aadressimuutmine 15 s. Kuulutuste hind: Kuulutusküljel — 5 s. mm., tekstis — 10 s. mm., lehe ees ja tekstis teksti kirjaga 15 s. mm.

J. Mällo triikikoda, Rütli 4, Tartus, 1937.

Kõige
valikurikkam ja soodsam
ostukoht

õpetajatele

ja

õpilastele

igasuguste koolitarvete
ja õpperaamafute alal

on

„PÄEVALEHE“

raamatukauplused

Suur-Karja 23,

kõnetr. 446-11 ja 479-25

Pikk tn. 2,

kõnetr. 428-83.

Tallinna Eesti
Kirjastus-Ühisus.